Corespondența Ioanei Em. Petrescu – sau despre vertijul arhivelor de istorie literară

Lavinia MUNTEAN

Universitatea "Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca, Facultatea de Litere
"Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca, Faculty of Letters
e-mail: laviniamuntean40@yahoo.com

Ioan Em. Petrescu's Correspondence - on the verigo of the literary history archives

Contemporary literary studies focus on literary, cultural or academic figures' testimonials, in order to develop a modern patrimony of literature. Ioana Em. Petrescu's archived correspondence, diaries or critical notes provide an interesting opportunity for researchers to observe critic's "studio" as well as traces of her daily life. In this way, Ioana Petrescu's letters from different personalities of the Romanian academic and cultural life, create a complex image of the professor and critic Ioana Petrescu, but also real and authentic depictions of Romanian intellectuals during the communist regime. The letters are historical evidences which deliver a subjective story about private and academic life in the communist era, and in the same time, they are - meta-fictions, due to the subjects contained.

Key words: correspondence, scholars, Romanian literature under communism, history.

Interesul deosebit pentru document în studiile literare actuale motivează şi încurajează cercetările axate pe mărturii de viaţă reală. În domeniul cercetării literare româneşti au existat unele proiecte menite să restituie memoria scriitorilor – prin editarea unor jurnale, a caietelor de atelier sau a corespondenţei – tocmai pentru a reda o imagine cât mai complexă a acestora. Mai mult, atenţia acordată documentelor „de sertar" ale oamenilor de cultură vine şi în sprijinul conturării unui patrimoniu modern al literaturii. Există ediţii româneşti de acest gen, ca să menţionăm doar câteva dedicate unor mari personalităţi culturale, precum Mircea Eliade[1], Mihai Eminescu[2] sau Marin Preda[3].

O adevărată mărturie de viaţă intelectuală în timpul regimului comunist o reprezintă arhiva de documente private ale Ioanei Em. Petrescu (1941 – 1990), constituită din corespondenţă, caiete de lucru, jurnale etc. Critic şi istoric literar, eminescolog, profesor la Catedra de Literatură Română a Facultăţii de Litere din Cluj-Napoca, din cadrul Universităţii „Babeş-Bolyai", fiică a reputatului profesor Dimitrie Popovici, Ioana Petrescu a fost una dintre marile figuri academice ale universităţii clujene, cu o importantă operă în domeniul studiilor literare. În timpul vieţii a publicat volume precum *Ion Budai-Deleanu şi eposul comic* (1974) sau *Eminescu şi mutaţiile poeziei româneşti* (1989), postum fiindu-i publicate şi alte lucrări[4] menite să restituie opera, dar şi valorile intelectuale ale criticului.

Corespondenţa primită de către Ioana Petrescu deschide căi de acces nu doar spre culisele cercetării filologice, dar şi spre existenţa unui intelectual care a trăit în deceniile comuniste. *Corespondenţa* se găseşte în manuscris în cadrul Fondului „Petrescu-Popovici" al Bibliotecii Judeţene „Octavian Goga" din Cluj-Napoca şi este constituită dintr-un număr considerabil de scrisori, care au ca expeditori prieteni, apropiaţi ai familiei Petrescu, colegi profesori, foşti studenţi, nume importante ale vieţii culturale româneşti precum Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Paul Cornea, Mircea Anghelescu, Matei Călinescu, Al. Cistelecan, Constantin Ciopraga ş.a.m.d. Scrisorile la care mă voi referi în acest articol, primite de la Mircea Anghelescu, Paul Cornea, Doina Curticăpeanu, Alexandru Duţu şi Solomon Marcus, vizează multiplele ipostaze ale condiţiei intelectualului român în deceniile de guvernare comunistă.

Epistolele trimise de către Paul Cornea (n. 1923) – 27

la număr, datate între 1969 şi 1990 constituie un spaţiu al schimbului de idei şi de opinii între cei doi cercetători ai literaturii iluministe şi romantice. O mare parte din scrisori vin în întâmpinarea demersurilor ştiinţifice şi editoriale Ioanei Petrescu, Paul Cornea, apreciind proiectul restitutiv al operei lui Dimitrie Popovici. Astfel, prima scrisoare se deschide cu felicitări adresate destinatarei pentru editarea volumelor tatălui său, Dimitrie Popovici, *Romantismul românesc* şi *Poezia lui Eminescu*:

> „Ştiam că d-ta te zbaţi încă de mult să publici preţioasele opere ale tatălui d-tale. Ştiam, de asemenea, că devotamentul filial şi deopotrivă, priceperea de profesionistă a istoriilor literare vor sfîrşi prin a învinge greutăţile de tot felul pe care orice reeditare le întîmpină.
>
> Ţin, în acelaşi timp, să-ţi strâng mîna şi pentru altceva, pentru no tele dumitale serioase şi bogate de la volumul *Romantismul românesc* şi, îndeosebi, pentru studiul de frumoasă ţinută din fruntea volumului *Poezia lui Eminescu*" (Dosar 4/[1]).

În acelaşi context, Paul Cornea nu ezită să facă aluzii şi comentarii ironice, descriind practicile din domeniul cercetării literare: „Fie ca studiindu-l pe Popovici tinerele generaţii să-şi asume lecţia de rigoare, temeinicie şi judecată avizată de care ar avea atîta nevoie în acest timp de foiletonism diletant şi eseistică ruptă din deget!" (Dosar 4/[1]).

În continuarea corespondenţei vor fi apreciate şi alte reuşite editoriale ale Ioanei E. Petrescu, din seria *Studiilor literare* semnate de Dimitrie Popovici, care va ajunge la şase volume şi va fi întreruptă în 1990, odată cu moartea acesteia.

> „Îţi mulţumesc mult pentru trimiterea primului volum al *Studiilor literare* de D. Popovici[5]. Nu e desigur un secret pentru d-ta că acord o mare preţuire lucrărilor tatălui d-tale, pe care le socotesc fundamentale în cadrul istoriografiei noastre literare[...]. De aceea, mă bucur sincer că ai izbutit, în fine, să răzbaţi peste toate greutăţile şi să împlineşti ceea ce nu e doar o datorie pioasă, ci constitue un act de mare importanţă culturală" (Dosar 4/[3]).

Un episod interesant în care scrisorile devin scena unei dezbateri istorico-literare este cel în care cei doi istorici literari investighează o posibilă sursă genetică a Ţiganiadei lui Budai-Deleanu. Însă cercetările desfăşurate în acest sens vor dovedi doar afilierea comună la spiritul cultural al vremii a celor doi scriitori, Ion Budai-Deleanu şi Joseph F. Ratschky:

> „De curînd am întîlnit în Ungaria (unde am fost la un Colocviu asupra „luminilor") un prieten din RFG care mi-a arătat cu titlu de curiozitate un poem eroi-comic al unui ipochimen mie necunoscut, pe nume Ratschky[6], în ediţia princeps din 1799. Răsfoindu-l la mare repezeală am avut senzaţia că acest poem i-a fost cunoscut lui Budai-Deleanu şi i-a servit de „sursă". Drept care am spus amicului german că aş dori să examinez cartea mai de aproape. [...] Încît, spre a nu întîrzia răspunsul cuvenit prof. german (care vrea să ştie dacă da sau nu onorabilul R. îşi sporeşte „audienţa" cu sprijinul românilor...) m-am gîndit să-ţi ofer această cercetare pasionantă în premieră [...] în afară de d-ta n-am de gînd să încredinţez nimănui acest „caz" incitant – sau eu sau d-ta (Dosar 4/[14]).

Corespondenţa cu Alexandru Duţu (1923 – 1999) este constituită din 26 de scrisori şi se întinde pe perioada a douăzeci de ani (între 1969 şi 1989). La fel ca în cazul epistolelor primite de la Paul Cornea, această corespondenţă se deschide ca un dialog pe tema restitutuirii operei lui Popovici:

> „Permiteţi-mi să vă împărtăşesc satisfacţia de a vedea editate, de curînd, cele două lucrări ale distinsului savant care a fost profesorul D. Popovici[7]. Deşi nu am avut privilegiul să-i fiu elev, l-am considerat întotdeauna un maestru şi am pornit adeseori de la rezultatele impunătoarelor sale cercetări. Sper, de aceea, că va vedea curînd lumina tiparului şi *La littérature romaine à l`époque des lumiéres*[8], despre care am scris, în repetate rînduri, că este o lucrare nedepăşită încă. Faptul că cele două ediţii s-au îmbogăţit cu contribuţiile Dumneavoastră constituie un incontestabil cîştig, reprezentînd şi o continuitate intelectuală grăitoare" (Dosar 5/[1]).

Şi în scrisorile lui Duţu sunt prezente aspecte ale modalităţilor de colaborare şi de schimb de idei între cercetătorii literari ai epocii, observabile prin cercetările comparatiste, pe care le propune expeditorul, având în vedere domeniul său de interes:

> „Aşi dori să adaug o întrebare: înţeleg din prefaţa prof. Dan Simonescu că savantul a lăsat în manuscris o lucrare despre *Relaţiile anglo-române*. Într-o carte publicată de curînd (*Explorări*[9]) şi care spre bucuria şi uimirea mea s-a epuizat foarte repede, am însăilat un capitol privind „primele contacte literare anglo-române"; aşi dori să continui aceste cercetări şi de aceea v-aşi rămîne îndatorat dacă mi-aţi comunica dacă intenţionaţi să editaţi acest manuscris şi, dacă nu, la ce perioadă se referă şi ce anume relaţii are în vedere lucrarea" (Dosar 5/[1]).

Ioana Petrescu se arată interesată, în corespondenţa cu Duţu, de domeniul comparatismului, evocând contribuţiile la mai multe reviste internaţionale şi invitaţii de colaborare la *The Scriblerian* sau *Cahiers Roumains d'Études Littéraires*. Din acest punct de vedere scrisorile funcţio-

nează şi ca punte de legătură între diferiţi specialişti, aşa cum este discuţia despre o posibilă documentare a referitoare la *Acta Comparationis Litterarum Universsarum*, prima revistă din aria literaturii comparate, apărută la Cluj:

„Pe cine îmi recomandaţi de la Cluj să-mi facă un articol despre Hugó Meltzl de Lomnitz[10], editorul lui *Acta Comparationis Litterarum Universsarum*. Prima revistă de literatură comparată din lume, apărută la Cluj în 1877, şi pe care deşteptul de Weisstein[11] o consideră o remarcabilă realizare maghiară. E de văzut dacă revista se află la Cluj, dacă nu este, e jalnic! Probabil că a fost scrisă în germană, că în maghiară nu o citea Weisstein! Sau poate sînt date despre activitatea lui de editor la Cluj" (Dosar 5/ [40]).

Pe lângă dezbaterile de idei, aceste scrisori conţin informaţii referitoare la proiectele intelectuale din anii comunismului. Astfel, tot din scrisorile lui Alexandru Duţu, aflăm că cercetătorul bucureştean era membru al Institutului de Studii Sud-Est Europene, dar şi redactor la diferite reviste de specialitate. În acest context, e evocată prezenţa sa în redacţia *Synthesis*[12]. Cu un profil comparatist, revista va difuza studii valoroase în paginile ei, precum articolele Ioanei Petrescu – *Budai-Deleanu's way back to Homer*[13] şi *Sentimentalité baroque et nostalgie du clasicisme dans l'oeuvre de Miron Costin*[14]:

„Am dat drumul primului număr din Synthesis. *Buletin du Comité National de Littérature Comparée,* unde v-am mai comentat odată cartea despre Budai. [...] Poate vă gîndiţi la lucrări române sau străine de lit. comp, din 1974, pe care le-aţi prezenta în 2-3 p. Vă invit insistent pe Dv. şi pe Dl. Petrescu să ne ajutaţi să facem o revistă bună" (Dosar 5/[26]).

Corespondenţa semnată de Mircea Anghelescu (n. 1941) conţine un număr redus de scrisori (7 – datate între 1974 şi 1989), care însă oferă informaţii despre activitatea publicistică şi editorială a celor doi corespondenţi. Spre exemplu, prima scrisoare include aprecierile lui Anghelescu pentru volumul de debut al Ioanei Em. Petrescu – *Ion Budai-Deleanu şi eposul comic*:

„Am primit astăzi cartea Dv[15]. Sunt deosebit de sensibil la gestul Dv., cu atît mai mult cu cît vine din partea unui coleg pentru care am multă stimă. Nădăjduiesc să pot scrie despre ea, deşi (sau tocmai pentru că) nu sunt un foarte bun cunoscător al lui Budai-Deleanu[16]; am citit însă primele pagini ale cărţii şi sunt realmente încîntat" (Dosar 1/[24]).

Solomon Marcus (n. 1925 – d. 2016) mizează în scrisorile sale pe interdisciplinaritatea care-i caracterizează propriile cercetări literare şi ştiinţifice, fiind interesat de ceea ce corespondenta sa a „mai publicat nu numai în legătură cu Ion Barbu dar şi cu orice altceva care priveşte interferenţe ale artei cu ştiinţa" (Dosar 10/[28]).

Un caracter intim îl au epistolele Doinei Curticăpeanu (n. 1941), mai mult în calitate de prietenă din studenţie a expeditoarei şi mai puţin în calitate de filolog. Scrisorile Doinei Curticăpeanu amintesc de Ioana Petrescu cea din „scrisorile americane"[17], preocupată de viaţa şi rutina cotidiană, de faptele hilare şi uneori absurde văzute sau trăite:

„Şi apoi să pot începe, ordonat şi ardeleneşte, să-ţi povestesc despre ceea ce nu fac de cînd am venit la Bucureşti. Aşadar, am fost repartizată într-o cameră bună, la parter, cu o parteneră, ha! (aşa cum fac eu!)... E asistentă la Craiova, pe la biologie, mi se pare. Probabil că femeia gîndeşte mult peste zi, căci noaptea sforăie (pardon, pardon), dar nu meschin cum ar putea crede neiniţiaţii, ci de-a dreptul apocaliptic. Prin urmare eu, cum ai ghicit, de supărare monologhez toată noaptea. De aceea, contrar obiceiului , dimineaţa mă scol, vorba cronicarului , pînă-n ziuă şi-o zbughesc la bibliotecă. Aici, în pauză, (ca să vezi cu ce încep) mănînc, nu şniţel ca în vremurile bune, ci chiftele leşinate. Îmi beau, dusă pe gînduri, oranjada (dar unde sînt portocalele de altădată) şi, zdrobită, mă întorc în sala de lectură [...].Stagiunea teatrală nu se anunţă deosebit de bogată în lucruri bune. Am văzut *Nepotul lui Rameau*[18] şi *Becket*[19], ceea ce e nepermis de puţin pentru o săptămînă. Sînt curioasă de *Ucigaş fără simbrie*[20]. Nu-ţi mai spun că săptămîna asta rulează o serie de filme englezeşti, în cadrul Zilelor Filmului Britanic: *Blow-up*[21], *Becket*[22] şi altele asemănătoare. Bineînţeles, se va intra cu invitaţii şi noi, anonimii vom monologa. Am fost la Expoziţia industrială britanică dar n-am leşinat" (Dosar 4/[69]).

În corespondenţa Doinei Curticăpeanu o regăsim pe Ioana Petrescu cea din corespondenţa intimă cu Liviu Petrescu[23], prietena sa adresându-i-se cu apelative apropiate de cele pe care soţul Liviu i le adresa soţiei Ioana, precum: „Ioana, mică, dragă şi scumpă", „Ioana dragă, mizerabil personaj", „laborioasă albiniţă", toate acestea subliniind legătura strânsă dintre cele două.

Într-un asemenea schimb epistolar nu este important doar ce se scrie, ci şi cum se scrie. Altfel spus, aceste scrisori sunt metatexte, ele conţinând diferite formule literare, care, aşa cum afirmă Mirela Tomoiagă, „se oferă destinatarului împrumutând (sau făcând apel la) o formă deja consacrată"[24]. De pildă, într-una dintre epistole, Paul Cornea redactează o poezie-scrisoare, prelucrând ludic teme istorico-literare:

„Iubiţi Petreşti,/ Aş vrea să vă doresc anume/ Să vă schimbaţi porecla în renume/ Dar ca s-o spun pe şleau şi clar/ Să fiţi precum Camil,/ Nu ca Cezar.

Paul Cornea

*) Nu se dă publicității

**) Se servește la rece, fără maioneză" (Dosar 4/[46]).

În corpusul epistolar de față, regăsim și scrisoarea-dialog[25]. Modelul respectiv se întâlnește la Doina Curticăpeanu, care reproduce într-o scrisoare o întâmplare în care redă, într-un grai neaoș, întocmai cuvintele participanților:

„- Amu-s tri zîle merem după lemñe. Cîn` îi lîngă Costa Ursului, numai ce văd într-un pom oareceva. Îi zîc lu Grigore:

- Ţîne, mă, tu caii! Şî dau să văd ce-i. Tăţ o zîs:

- Mă, nu te duce, că face isplozie! Mă, nu te aduce, că face isplozie! Da io avem aşa-on coraj în miñe, că m-am dus. L-am luat greu, domnule dragă, c-o fo` musai să m-aburic sus de tăt. Cîn l-am adus, aşa ni (gest indicibil un salt amarnic) săreu caii! Amu l-am adus aci la birană. Am dat şi tri lei pe Şcutîie. Nită-l-ai! Ii tăt în bună regulă. Da nu-i de-a nost. Am văzt io că-i străin: scrie şî pe el: CÎ CÎ CÎ PÎ. Amu să-m spuneţ cine-m dă banii pe el?!

- Dar, bădie, n-ai adus Bonul însoţitor.

- ?!

- Zo lui Dumnezo că n-am găsît chitanţia. [După un scurt răgaz de reflecţie]. Decît să dau de bai şi bucluc, mai bine-l lăs de hăram!

- Du-te liniştit acasă, omule, că te anunţăm noi...

- Dacă-i aşa, să lăs adriasa..." (Dosar 3/[72]).

Acest tip de dialog semnalizat ca atare, conferă un aspect dramatic epistolei, contribuind la „în-scenarea" unor acțiuni foarte bine creionate prin indicațiile de pe margine ale expeditoarei care își ia în serios rolul regizoral și oferă didascalii care facilitează „vizualizarea" întâmplării amuzante:

„Şi pentru că te văd gata să te lauzi în nişte speculaţii ozenite, adaug că am încercat să reproduc cît mai exact (merita să fie ascultată, te asigur) întîmplarea relatată de un ţăran fratelui meu. Staţia lor lansase cu cîtva timp înainte o sondă meteorologică de fabricaţie străină (iniţialele citite în bună limbă românească), pe care omul cu princina o găsise atîrnînd într-un copaciu [zarifior?]. Scula e însoţită de un filet care atrage atenţia găsitorului s-o predea staţiei hidro-meteorologice. Cum omul pretindea recompensă, i s-a cerut un „bon", inexistent de altfel, pentru a-l determina să renunţe..." (Dosar 3/[72]).

Deși scrise în perioada comunistă, textele nu dau referințe asupra regimului dictatorial și nici nu sunt epistole ale disidenței. Există însă, în câteva dintre scrisori unele aluzii la viața cotidiană, care amintesc de contextul istoric. Mircea Anghelescu face un joc de cuvinte, trecând de la o referință meteorologică la una a realității lui ‚88: „Sper că în Cluj aveţi o vară mai puţin caniculară ca la Bucureşti şi puteţi îndura mai uşor vremea şi vremurile" (Dosar 1/[32]). În aceeași tentă ironică, Doina Curticăpeanu „prezintă" cotidianul socialist într-o manieră ludică:

„În cele din urmă însă, a învins spiritul meu de aventură şi am venit cu autobuzul (citeşte, te rog, „utilaj" fără orar fix, fără locuri numerotate, fără staţii, în care te simţi transportat într-o lume în afara timpului şi a spaţiului). Căldură mare, saci cu pîine înghesuiţi pe interval şi o ţărancă mică şi groasă spunîndu-mi că ăla pe care stau nu-i locul meu, - cică acolo va veni fină-sa. Ha!" (Dosar 4/[72]).

„În magazine – lucruri f. frumoase în primul rînd nişte pantofi (import R.F.G), cu adevărat grozavi. Lac şi velur în tonuri de violet care, pe-aici se poartă chiar şi la piaţă. Ciorapi numai coloraţi, dar mai cu seamă albi. Stofe englezeşti de taioare. Dacă o să-ţi mai spun lăţimea şi costul stofei o sa crezi că citeşti o poezie din D. Golescu, adaptată unei viziuni feministe din sec. 20" (Dosar 4/[69]).

Aceste scrisori conturează un portret complex al Ioanei Em. Petrescu – prin diferite fapte, evenimente regăsite în conținutul lor, prin sobrietatea volumelor publicate, prin originalitatea studiilor apărute în diferite reviste de profil, și, în același timp prin gingășia, căldura și simplitatea emanate în relație cu apropiații. Document cu valoare istorică, *Corespondența* Ioanei Em. Petrescu ilustrează atât o intimitate, precum și o realitate a vieții academice și științifice, într-o perioadă istorică în care expresiile aluzive veneau să camufleze experiența trăită. Prin aceste aspecte, scrisorile se transformă într-un „roman" epistolar – o veritabilă „poveste" despre condiția intelectualului din deceniile comuniste.

Note:

1. Mircea Eliade, *Jurnal (1941-1969)*, București, Editura Humanitas, 1993; *Încercarea labirintului. Convorbiri cu Claude-Henri Rocquet,* traducere și note de Doina Cornea, Cluj Napoca, Editura Dacia, 1990; *Jurnal portughez și alte scrieri*, București, Editura Humanitas, 2006; Ioan Petru Culianu, Mircea Eliade, *Dialoguri întrerupte: Corespondența Mircea Eliade – Ioan Petru Culianu*, ediție îngrijită și note de Tereza Culianu-Petrescu și Dan Petrescu, prefață de Matei Călinescu, Iași, Editura Polirom, 2004.

2. Mihai Eminescu, *Opere*, vol. XVI, *Corespondență. Documentar*, ediție critică de Perspessicius, coordonatori D.Vatamaniuc și Petru Creția, Editura Academiei Române, 1989; Mihai Eminescu, Veronica Micle*, Dulcea mea Doamna/ Eminul meu iubit. Corespondența inedită Mihai Eminescu - Veronica Micle*, ediție de Christina Zarifopol Ilias, Iași, Editura Polirom, 2000.

3. Marin Preda, *Jurnal intim. Carnete de atelier,* ediție îngrijită de Eugen Simion și Oana Soare, București, Editura Ziua, 2004; Eugen Simion, *Portretul scriitorului îndrăgostit - Marin Preda* (Scrisori către Aurora Cornu, Convorbiri cu Aurora Cornu, Pagini de jurnal), București, Editura Muzeul Național al Academiei Române, 2010.

4. E*minescu. Modele cosmologice și viziune poetică*, București, Editura Minerva, 1979; *Ion Budai Deleanu și eposul cosmic*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1974; *Configurații*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1981; *Eminescu și mutațiile poeziei românești*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1989; *Ion Barbu și poetica postmodernismului*, București, Editura Cartea Românească, 1993; *Eminescu - poet tragic*, Iași, Editura Junimea, 1994; *Molestarea fluturilor interzisă* (scrisori americane, 1981-1983), București, Editura Didactică și Pedagogică, 1998; *Modernism. Postmodernism. O ipoteză*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2003; *Jurnal*, Pitești, Editura Paralela 45, 2005; *Studii de literatură română și comparată*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2005.

5. Dimitrie Popovici, *Studii Literare*, vol. 1: *Literatura română în epoca luminilor*, ediție îngrijită și note de Ioana Em. Petrescu, postfață de Aurel Martin, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1972.

6. Joseph Franz Ratschky (n.1757- d.1810) - scriitor austriac.

7. Dimitrie Popovici, *Romantismul românesc*, ediție, note și bibliografie de Ioana Em. Petrescu, cuvânt înainte de Tudor Vianu, prefață de Dan Simonescu, București, Editura Tineretului, 1969 și *Poezia lui Mihai Eminescu,* ediție îngrijită și studiu introductiv de Ioana Em. Petrescu, București, Editura Tineretului, 1969.

8. Idem, *Studii Literare*, vol. 1: *Literatura română în epoca luminilor*, ed. cit.

9. Alexandru Duțu, *Explorări în istoria literaturii române*, București, Editura Pentru Literatură, 1969.

10. Hugó Meltzl de Lomnitz (n. 1846 - d. 1908) – profesor universitar și savant maghiar.

11. Ulrich Weisstein – profesor universitar, cercetător cunoscut pentru studiile sale comparatiste.

12. Toate aceste materializări ale proiectelor lui Alexandru Duțu vin după ce în anii ,50 îi fusese ridicat dreptul de semnătură, recâștigat odată cu anii de dezgheț ideologic din a doua jumătate a deceniului șapte, soarta sa fiind împărtășită de mai mulți intelectuali români (vezi în acest sens, Keith Hitchins, "Alexandru Duțu, 1928 – 1990", în *Slavic Review*, vol. 58, nr. 4, *Special Issue: Ten Years after 1989: What Have We Learned?*, (Winter, 1999), p. 975.

13. Ioana Em. Petrescu, „Budai-Deleanu's way back to Homer", în *Synthesis*, II, 1975, pp. 77-83 („*Întoarcerea la Homer"*, în *Configurații*, Cluj-Napoca, Editura Societatea Culturală Lucian Blaga", 2002, pp. 87-97).

14. Idem, „Sentimentalité baroque et nostalgie du clasicisme dans l'oeuvre de Miron Costin", în *Synthesis*, IV, 1977, pp. 67-69 („Sentimentalitate barocă *și nostalgie a clasicismului în opera lui Miron Costin",* în *Configurații*, Cluj-Napoca, Editura Societatea Culturală Lucian Blaga, 2002, pp. 48-62).

15. Ioana Em. Petrescu, *Ion Budai Deleanu și eposul comic*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1974.

16. Mircea Anghelescu, „Ioana Em. Petrescu - *Ion Budai-Deleanu și eposul comic"*, în *Limbă și literatură*, nr. 3, 1974, pp. 606-607.

17. Ioana Em. Petrescu, *Molestarea fluturilor interzisă*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1998; Epistolele „de peste ocean" însumează corespondența trimisă de către Ioana Petrescu mamei sale, Elvira Popovici, și celor două prietene, Elena Neagoe și Georgeta Antonescu. Scrisorile au fost elaborate în perioada în care aceasta a desfășurat un lectorat în Statele Unite ale Americii, în cadrul unei burse *Fulbright* (1981-1982) și o prezintă pe Ioana Petrescu omul, mai mult decât filologul.

18. *Le neveu de Rameau* – roman scris între 1761 și 1884 de Denis Dideroit, publicat postum în 1891 limba franceză, după ce în 1805, Goethe a publicat o traducere a lucrării în germană, adaptat pentru scenă în 1963 cu Pierre Fresnay și Jacques-Henri Duval în rolurile principale. În București a avut premieră în 1968, la Teatrul Bulandra cu Gheorghe Dinică și Marin Moraru în rolurile principale.

19. *Thomas Becket* – piesă scrisă de Jean Anouilh, jucată la Teatrul Național București în regia lui Horea Popescu, în 1969.

20. *Tueur sans gages* – piesă scrisă de Eugen Ionescu în 1959. La București a avut premiera 1968 la Teatrul de Comedie cu Radu Beligan în rolul principal.

21. *Blow-Up* (Împușcătura) – 1966, regia Michelangelo Antonini, cu Vanessa Redgrave, Sarah Miles și David Hummings în rolurile principale.

22. *Becket* (Becket) – 1964, regia Peter Glenville, cu Richard Burton și Peter O'Toole în rolurile principale.

23. Idem, *Corespondența intimă (1961-1978)*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2012.

24. Mirela Tomoiagă, *O poetică a corepondenței intime în literatura română a secolului al XX-lea*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2012, p. 169.

25. *Ibidem*, p. 207.

Bibliografie

Adamek, Diana, Ioana Bot (ed.), *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu / Group Portrait With Ioana Em. Petrescu*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991.

Anghelescu, Mircea, „Ioana Em. Petrescu - *Ion Budai-Deleanu și eposul comic / Ioana Em. Petrescu - Ion Budai-Deleanu and the Comic Epic"*, în *Limbă și literatură*, nr. 3, 1974, pp. 606 - 607.

Benjamin, Walter, *Illuminations. Essays and Reflections*, ediție îngrijită de Hannah Arendt, prefață de Leon Weiseltier, trad. de Harry Zohn, New York, Schocken Books, 2007.

Croitoru, Corina, *Politica ironiei în poezia românească sub comunism / The Policy of Irony In Romanian Poetry Under Communism*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Stiință, 2014.

Culianu, Ioan Petru, Mircea Eliade, *Dialoguri întrerupte: Corespondența Mircea Eliade – Ioan Petru Culianu / Interrupted Dialogues: The Correspondence between Mircea Eliade And Ioan Petru Culianu*, ediție îngrijită și note de Tereza Culianu-

Petrescu şi Dan Petrescu, prefaţă de Matei Călinescu, Iaşi, Editura Polirom, 2004.

Dosarele 1, 4, 5, 10, Fondul Ioana Em. Petrescu, Subfondul Ioana, Seria Corespondenţă.

Duţu, Alexandru, *Explorări în istoria literaturii române / Explorations in the History of Romanian literature*, Bucureşti, Editura Pentru Literatură, 1969.

Eliade, Mircea, Încercarea labirintului. Convorbiri cu Claude-Henri Rocquet / *Ordeal by Labyrinth: Conversations with Claude-Henri Rocquet*, traducere şi note de Doina Cornea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990.

Eliade, Mircea, *Jurnal (1941-1969) / Journal (1941-1969)* , Bucureşti, Editura Humanitas, 1993.

Eliade, Mircea, *Jurnal portughez şi alte scrieri / Portuguese diaryAnd Other Works*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2006.

Eminescu, Mihai, *Opere / Works*, vol. XVI, *Corespondenţă. Documentar / Correspondence. Documentary*, ediţie critică de Perspessicius, coordonatori D.Vatamaniuc şi Petru Creţia, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1989.

Eminescu, Mihai, Veronica Micle*, Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit. Corespondenţa inedită Mihai Eminescu - Veronica Micle / My Sweet Lady / My Beloved Emin. The Unpublished Correspondence Between Mihai Eminescu And Veronica Micle*, ediţie de Christina Zarifopol Ilias, Iaşi, Editura Polirom, 2000.

Hitchins, Keith, „Alexandru Duţu, 1928 – 1990", în *Slavic Review*, vol. 58 (Winter, 1999), nr. 4, *Special Issue: Ten Years after 1989: What Have We Learned?*, p. 975.

Negrici, Eugen, *Literatura română sub comunism (1948 – 1964) / The Romanian Literature Under Communism*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 2010.

Petrescu, Ioana Em., "Budai-Deleanu's way back to Homer", în *Synthesis*, II, 1975, pp. 77 – 83, („*Întoarcerea la Homer"*, în *Configuraţii*, Cluj-Napoca, Editura Societatea Culturală Lucian Blaga", 2002, pp. 87 - 97).

Petrescu, Ioana Em., „Sentimentalité baroque et nostalgie du clasicisme dans l'oeuvre de Miron Costin", în *Synthesis*, IV, 1977, pp. 67 - 69 („Sentimentalitate barocăşi nostalgie a clasicismului în opera lui Miron Costin"*,* în *Configuraţii*, Cluj-Napoca, Editura Societatea Culturală Lucian Blaga, 2002, pp. 48 – 62).

Petrescu, Ioana Em., *Configuraţii / Configurations*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1981.

Petrescu, Ioana Em., *Eminescu - poet tragic / Eminescu - tragic poet*, Iaşi, Editura Junimea, 1994.

Petrescu, Ioana Em., E*minescu. Modele cosmologice şi viziune poetică / Eminescu. Cosmological Models and Poetic Vision*, Bucureşti, Editura Minerva, 1979.

Petrescu, Ioana Em., *Ion Barbu şi poetica postmodernismului / Ion Barbu And the Poetics of postmodernism*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1993.

Petrescu, Ioana Em., *Ion Budai Deleanu şi eposul cosmic / Ion Budai Deleanu and the Comic Epic*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1974.

Petrescu, Ioana Em., *Jurnal (1959 – 1990) / Journal (1959 - 1990)*, ediţie îngrijită de Rozalia Borcilă şi Elena Neagoe, Piteşti, Editura Paralela 45, 2005.

Petrescu, Ioana Em., *Modernism. Postmodernism. O ipoteză / Modernism. Postmodernism. A Hypothesis*, Cluj-Napoca, Casa Cărţii de Ştiinţă, 2003.

Petrescu, Ioana Em., *Molestarea fluturilor interzisă / The Butterflies Molestation Forbidden*, ediţie îngrijită şi postfaţă de Ioana Bot, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1998.

Petrescu, Ioana Em., Petrescu, Liviu, *Corespondenţa intimă (1961-1978) / Intimate Correspondence (1961-1978)*, ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Mirela Tomoiagă, prefaţă de Ioana Bot, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2012.

Petrescu, Ioana Em., *Studii de literatură română şi comparată / Studies on Romanian and Comparative Literature*, Cluj-Napoca, Casa Cărţii de Ştiinţă, 2005.

Petrescu, Ioana Em.,*Eminescu şi mutaţiile poeziei româneşti / Eminescu and the Mutations of Romanian Poetry* , Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1989.

Popovici, Dimitrie, *Poezia lui Mihai Eminescu / Mihai Eminescu's Poetry,* ediţie îngrijiţă şi studiu introductiv de Ioana Em. Petrescu, Bucureşti, Editura Tineretului, 1969.

Popovici, Dimitrie, *Romantismul românesc / Romanian Romanticism*, ediţie, note şi bibliografie de Ioana Em. Petrescu, cuvânt înainte de Tudor Vianu, prefaţă de Dan Simonescu, Bucureşti, Editura Tineretului, 1969.

Popovici, Dimitrie, *Studii Literare / Literary Studies*, vol. 1: *Literatura română în epoca luminilor The Romanian Literature in the Age of Enlightment*, ediţie îngrijită şi note de Ioana Em. Petrescu, postfaţă de Aurel Martin, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1972.

Preda, Marin, *Jurnal intim. Carnete de atelier / Intimate diary. Workshop Notepads,* ediţie îngrijită de Eugen Simion şi Oana Soare, Bucureşti, Editura Ziua, 2004.

Sasu, Aurel (coord.), *Dicţionar biografic al literaturii române / Biographical Dictionary of Romanian Literature*, vol. I (A – L), Piteşti, Editura Paralela 45, 2006.

Simion, Eugen, *Portretul scriitorului îndrăgostit - Marin Preda. Scrisori către Aurora Cornu, Convorbiri cu Aurora Cornnu, Pagini de jurnal / Portrait of the Writer in Love - Marin Preda. Letters to Aurora Corn.Conversations with Aurora. Diary Pages,* Bucureşti, Editura Muzeul Naţional al Academiei Române, 2010.

Tomoiagă, Mirela, *O poetică a corepondenţei intime în literatura română a secolului al XX-lea / A Poetics of the Intimate Correspondence in XXth CenturyRomanian Literature*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2012.

Ulici, Laurenţiu, *Literatura română contemporană - Promoţia ,70 / The Contemporary Romanian Literature / The ,70th Group,* Bucureşti, Editura Eminescu, 1995.